des Woords en der Sacramenten aan die kerk, sprake.

De wateren der zonde en der vijandschap van de geestelijke hoogheden in de lucht, nitsgaders van de richtbare trawanten van deze, hadden reeds sinds lang de kerk, met al wat bij haar hoort, weggespoeld van den aardbodem.

Dat zij er nog is; dat zij, na telkens hernieuwde inrinking, weer opwaakte; dat wat voor haar welwezen noodig is, gedurig weêr in haar wordt gehandhaafd, is alleen de vrucht van de nooit sluimerende waakzaamheid, waarmede haar Koning uit de hemelen de oogen op haar houdt gevestigd, om in haren nooddruft te voorzien.

Dat kan nooit te scherp worden geformuleerd; dat kan nooit te vaak worden uitgesproken; zóó alleen wordt ten volle erkend, dat de éénige troost van die geheele kerk, evenals van ieder harer leden, daarin ligt, dat zij Jezus Christus eigen heeten kan.

Niet altijd treedt dat echter voor het bewustzijn der geloovigen genoegzaam helder op den voorgrond; het recht verstand dier waarheid ging wel eens teloor of werd althans verzwakt.

De Christus toch roept wel zelf zijn gemeente saam, maar Hij doet dat door menschen als tusschenpersonen.

Van Hem is de ordinantie, dat het geschieden zal, rechtstreeks gegeven in het Woord; van zijnentwege is de dag aangewezen, waarop de samenkomsten zullen worden gehouden; Hij heeft laten bekendmaken, wat in die bijeenkomsten geschieden zal; maar de nadere bepaling van het aantal malen, van het uur, van de plaats van samenkomst gaf Hij over in handen zijner dienaren.

Niet dat deze daarbij naar willekeur zouden mogen te werk gaan; gerekend moet daarbij steeds met wat het profijtelijkst is voor de bevordering van dat doel, dat naar des Koninks Woord in het oog moet gehouden; daarbij moet te rade gegaan met de beschikbare gelegenheden en krachten, om die op het voordeeligst te schikken en te ordenen; zooveel mogelijk moeten alle behoeften in het oog gehouden en geen belangen worden veronachtzaamd; en daarom is van belang elke bepaling, ook aangaande de plaats en het uur van samenkomst.

Aan degenen, die gesteld zijn om voor de belangen der gemeente zorg te dragen, is deze taak op de schouderen gelegd; met wenschen en wenken hun medegedeeld zullen zij, zoo noodig, daarbij rekenen; maar zij zijn het, die ten slotte de roeping hebben, om de bepalingen dienaangaande te maken; hun vergadering is het alzoo die, van Christus' wege, de samenkomsten der gemeente uitschrijft; deze zorgt, dat in die samenkomsten de bediening des Woords en der Sacramenten geschiede.

Voor dit laatste zijn weer de dienaar, of zoo er in eene kerk meer dienaren zijn, deze dienaren gezamenlijk aangewezen, om, uit naam en met het gezag door den Koning verleend, deze taak te vervullen.

Zóó is de geestelijke achtergrond dezer dingen; hoe vaak ook, door onze kortzichtigheid aan den éénen kant en allerlei menschelijke onvolkomenheid en bezoedeling aan den anderen kant, het gezicht daarop voor het bewustzijn verduisterd moge worden.

Geestelijk bezien roept ons de Koning zelf, om de bediening van zijn Woord te ontvangen; om voor onze kinderen den H. Doop te zoeken; om als getrouwe onderdanen aan te zitten, ter verkondiging van zijn dood; om, door het leggen van de gaven der liefde op het altaar, zorge te dragen, dat des Heeren barmhartigheid schittere, te midden van zooveel nood en ellende als er geleden wordt; en eindelijk, om door gezamenlijk gebed en dankzegging den Naam des Heeren openlijk aan te roepen en den wierook tot verheerlijking des Vaders te ontsteken.

De namen en de personen der dienaren vallen daar zelfs eenigermate weg; het meest bij de bediening der Sacramenten, gebonden als zij daar zijn aan de vaste vormen in het bedienen en, daaraan voorafgaand, aan het uiteenzetten en op het hart binden van de beteekenis van dit Sacrament in de gegeven formulieren; minder, ter oorzake van de verscheiden eigenaardige gaven, waarmede de Koning zijn dienaren voorzag bij de bediening des Woords; maar toch, ook bij dit laatste, zóó, dat de dienst zelf op den voorgrond trede en de dienende persoon eerst daarna in aanmerking komt.

Hoezeer dat alles nu menigeen, als waren het geheel vreemde, duiver onbekende dingen, in de ooren klinkt, is geen geheim.

Men gaat dan niet op, om de bediening des Woords, maar om dezen of genen leeraar te hooren; men is in zekeren zin niet lidmaat der kerk, maar volgeling van dezen of dien predikant; de eenheid van den dienst wordt om de veelheid der personen voorbijgezien.

Dat mag niet vergeten overal, waar b. v. eene kerk, om de veelheid harer leden, drie of zes of twaalf of zelfs meer gebouwen wellicht heeft, waarin van harentwege op éénzelfde uur des Zondagsmorgens even zooveel personen optreden om te spreken.

Gaat het dan naar de ordinantie van Christus en gelijk het in eene rechte kerk betaamt, dan dient het, voor wat den inhoud van wat gesproken wordt aangaat, onverschillig te zijn in welk van die gebouwen men zich nederzet.

Het grooter aantal gebouwen mag toch niet gezekend worden voor dien dienst ingericht te zijn, opdat allerlei richtingen en kleuren zich daar vrijelijk zouden kunnen vertoonen; die veelheid van gebouwen is immers alléén veroorzaakt door de onmogelijkheid, om allen aan éene plaats te verzamelen; en dies moet, niettegenstaande die veelheid, aan elke plaats dezelfde boodschap gebracht, hetzelfde Woord bediend worden.

Niet een dozijn verschillende boodschappen, maar de éene boodschap door een dozijn onderscheiden personen overgebracht. Zoo moet het wezen; en eerst dan kan er sprake zijn van eene kerk, zich openbarende naar den eisch des Heeren; van een kerkeraad, die zich bewust is van zijn roeping en die roeping vervult; van eene openbaring van het lichaam van Christus, waarbij een geloovige gehouden is te blijven of zich te voegen.

Dan toch treedt de Christus met zijn Woord, zijn ordinantie, zijn ingestelden dienst weêr naar voren; dan wordt de beteekenis van de kerk, gelijk zij zich moet openbaren in den door den Christus voor haar bepaalden vorm, weer verstaan; dan raakt de beslissing van de vraag, waar wij ons voegen, weêr vast aan den geestelijken wortel, waarvan ook onze Gereformeerde belijdenis spreekt: de oefening van de reine predikatie des Evangelies en de reine bediening der Sacramenten; het zich aanstellen alzoo naar het zuivere Woord Gods; verwerpende alle dingen, die daartegen zijn; houdende Jezus Christus voor het eenige Hoofd.

Dit alleen is het ware standpunt.

Van den Christus roeping, bestel en dienst uitgaande.

Aller menschen werk slechts het vensterglas, waardoor het licht dat van Hem uitgaat, naar binnenstroomt met de volheid zijner stralen.

KUYPER.

Officieele Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 4 Oct. 1895.

Eene dringende bede aan de Geref. kerken in Nederland.

De Oud-Geref. kerk in Bentheim en Oost-Friesland, in Classis vergaderd op 4 en 5 Sept. dezes jaars, komt tot u met het volgende verzoek:

Zij begeert van u financieele ondersteuning tot het bouwen van eene kerk in Gronau (Westfalen.)

Reden, waarom ze haar oog naar Nederland richt, is vooral, omdat Nederlanders van geboorte, maar in die stad sedert korteren of langeren tijd woonachtig, het bouwen van een huis des Heeren noodzakelijk maken.

Onder die Nederlanders zijn er toch, die, nog in het vaderland woonachtig, behoorden tot de Geref. kerken.

Zij, en anderen met hen, vragen nu naar dezelfde waarheid, naar dezelfde gemeenschap als vroeger.

En overmits de Oud-Geref. kerk in Pruisen op denzelfden bodem staat, in dezelfde belijdenisschriften de uiting van haar geloof vindt als de Geref. kerken in Nederland, wenschen ze in kerkelijke vereeniging met de gemeenten hier samen te leven.

Hadden die weinige getrouwen nu maar geld, ze zouden dan zelf eene plaats van samenkomst doen verrijzen; maar gelijk tientallen van Nederlandsche gezinnen zijn ook zij naar Gronau heengetrokken, om door arbeid in de verschillende fabrieken brood te verdienen.

Wat ze kunnen, willen ze gaarne geven, en bereids zijn ze bezig met het verzamelen van gelden, maar veel kunnen ze niet doen. Zij denken 400 mark bijeen te kunnen brengen. De gemeenten in onze kerk, slechts elf in getal, waaronder zeer kleine, hebben gedaan en doen wat ze kunnen, zoodat van haar pl. m. 1000 mark kan worden verwacht. En uit de Kas voor Inwendige Zending zal 200 mark beschikbaar worden gesteld.

Die som is echter te klein om een kerkje te kunnen bouwen. Al heeft een Gronauer van geboorte, de eenige die niet tot den arbeidenden stand behoort, ook den grond ten geschenke gegeven, de schuldenlast zal te zwaar worden, wanneer met zoo kleine som de bouw wordt ondernomen. Hoewel het plan bestaat, met inachtneming van de politieverordeningen, een zeer eenvoudig gebouw te zullen zetten, toch begrijpt ieder, dat voorzi in eene stad, met zoo luttele som weinig kan begonnen worden.

Daarom, in aanmerking nemende, dat onze kerk zoo klein is, nog geen 3000 zielen; maar vooral dat Nederlanders van geboorte, die én om de taal maar ook uit beginsel van de prediking in de landskerk geen gebruik kunnen maken, een kerkje begeeren, waar de oude beproefde waarheid, gelijk als in de Geref. kerken in Nederland en in de Oud-Geref. kerk alhier, verkondigd wordt — komt de Oud-Geref. kerk tot u met de dringende vraag: zonder, bij het vele dat gij doet voor de zaak des Heeren, ook iets af voor Gronau.

En zonder onbescheiden te willen zijn, verzoekt ze u beleefdelijk: Zendt liefst spoedig eene gave, opdat er nog voor den winter kunne gebouwd worden.

Dan, maar ook dan eerst kan er geregeld gepredikt worden, kan er, wat vooral noodig is, des Zondags gepredikt worden. Nu niet, omdat de politie-verordeningen van dien aard zijn, dat men niet in een gewoon huis mag vergaderen en er niets anders te huur is te verkrijgen dan een zaal in een logement.

Help daarom, rijkelijk gezegende zusterkerk in Nederland, uwe kleine en zwakke zuster in Duitschland. Als elke kerk slechts een weinigje doet, is Gronau spoedig verrijkt met een kerkgebouw.

Met den wensch, dat de Heere voortdurend Nederlands kerk moge zegenen, beveelt de Classis bovengenoemde zaak in de biddende belangstelling van genoemde kerken aan.

Namens de Classis voornoemd,
J. BAKKER *te Emlichheim,* } *deputaten*
J. BROOKHUIS *te Wilsum,* } *ad hoc.*
Sept. 1895.

P. S. Omdat het verzenden der gelden over de grenzen beduidend veel kost, heeft Ds. J. Gideonse van Enschedé, die zich met de kerkeraden aldaar de belangen van Gronau bijzonder aantrekt, op zich genomen de gelden uit Nederland in ontvangst te zullen nemen, en ze later te verantwoorden.

Men zende dus de gaven aan zijn adres.
J. BAKKER.
J. BROOKHUIS.

Deputaten voor de Correspondentie met Buitenlandsche kerken, die van Gereformeerde Belijdenis en kerkregeering zijn, hebben bovenstaand schrijven ontvangen, en voldoen gaarne aan het verzoek, om daarvan mededeeling te doen in het officieel orgaan van de Gereformeerde kerken in Nederland. De kerken, van welke de arbeid te Gronau uitgaat, staan met onze kerken in correspondentie.

Namens deputaten voornoemd,
B. VAN SCHELVEN, *Praeses.*
JS. VAN DER LINDEN, *Scriba.*
Amsterdam, } Sept. 1895.
's-Gravenhage, }

Voor Kinderen.

DE WAGENMAKER.

VII.

DE TOEBEREIDSELEN.

Een dag of tien nadat de jager, of liever de man die zich als jager voordeed, in de herberg bij Constanz was aangekomen, vertelde hij op een morgen aan den waard, dat het niet aangtng nu nog langer te wachten en hij dus ging vertrekken.

Dat dit den herbergier minder leek, is te begrijpen. Doch zijn gast troostte hem, door ten eerste zeer rijkelijk te betalen, en ten tweede hem te verzekeren »dat hij denkelijk over niet langen tijd weer terugkwam." — Wat dit beteekende, zou de waard eerst later begrijpen.

De jager vertrok, nam zijn weg om de stad heen en sloeg de richting in naar het Noorden. Een half uur ongeveer had hij gereden, toen hij een reizend koopman inhaalde. 't Was niemand anders dan onze oude kennis, Linden, anders gezegd de dokter. Hoewel hij en de jager elkaar verwachtten, reed de laatste echter, om aan de voorbijgangers geen erg te geven, stil door. Hij verzuimde echter niet een blik, die meer zei dan vele woorden, met den ander te wisselen.

Eerst tegen den avond van den dag meende de jager, dat hij met veiligheid zijn reis- en lotgenoot kon afwachten. Hij deed dit in een herberg aan den weg. Vrij laat verscheen de koopman. Daar er geen andere gasten waren, konden beide mannen, die elkaar hier schijnbaar toevallig ontmoett'en, en wel zorgden niet belusterd te worden, tamelijk ongestoord spreken. Dat deden ze dan ook, en ten slotte vertrok de dokter (die in deze streek ettelijke personen kende) ten einde te trachten ergens een paard te koopen. Dit gelukte, en zoo gingen dan den volgenden dag de jager en hij op weg — het paard haalden ze onderweg af — om ten spoedigste generaal Vives op te zoeken.

In de legerplaats van den krijgsoverste vinden we het tweetal weder. Zij hadden den generaal alles toegezonden wat noodig was, om zijn plan te doen gelukken, althans voor zoover zulks van hem afhing. En zoo zat dan Vives den officier en den dokter af te wachten aan een groote tafel, bedekt met kaarten van de stad Constanz en de vestingwerken, papieren, brieven enz.

Dit alles bevond zich veilig in het achtergedeelte van de tent, dat door een zwaar gordijn was gescheiden van het voorverlrek. Bovendien werd aan den ingang scherp wacht gehouden.

De officier en zijn makkers hadden natuurlijk geen moeite binnen te komen. Vives bleef met echte Spaansche trots niet alleen zitten toen zij kwamen, maar bood hun ook geen zetel aan. Wel richtte hij dadelijk het woord tot hen en prees hetgeen door hen was verricht. Vervolgens deed hij nog allerlei vragen, die ik hier maar niet zal herhalen en teekende nauwkeurig de antwoorden die hij kreeg, op. Daarna werd nog over allerlei gesproken, dat in verband stond met het plan om Constanz onverhoeds te overvallen en zoo er het gezag des keizers onbeperkt te herstellen. Den officier scheen al wat de generaal hierover zei, bijzonder te treffen, doch de dokter lette er blijkbaar weinig op. Zijn grauwe oogen tuurden slechts onophoudelijk rond, als duchtte hij elk oogenblik iets kwaads.

De krijgsoverste wist nu wat hij weten moest, en gaf den dokter te verstaan, dat hij kon vertrekken. »Wellicht heb ik binnenkort weder uw diensten noodig," zoo sprak Vives, »doch onthoud wel: zwijgen is de boodschap; zoo gij veraad pleegt, weet gij wat volgt."

De dokter glimlachte even, als wilde hij zeggen: Wat zou ik er aan hebben, het plan te verraden? Hij maakte echter zoo weinig haast om weg te komen, dat de generaal eindelijk op strengen toon vroeg, waarop hij wachtte.

»Vergeef mij, edele heer," was het antwoord. »Maar ik ben lang van huis geweest, mijn verdiensten hebben stil gestaan en bovendien hebt gij beloofd mij te zullen betalen voor wat ik deed. Nu is dit afgeloopen en zou ik u nederig willen vragen mij te geven wat mij toekomt."

De Spaansche generaal scheen op het punt een barsch antwoord te doen hooren. Doch de officier wist hem een wenk te geven. Vives dacht een ogenblik na en sprak toen:

»Mijn bedoeling is natuurlijk geweest u niet eer te loonen, vóór het plan ook gelukkig is uitgevoerd. Dat was, dunkt mij, duidelijk."

»En wanneer kan dat zijn?" vroeg de ander, schijnbaar een zeer onnoozele vraag doende.

De generaal had echter geen lust daarop te antwoorden, en zei alleen: »dat is nog niet te zeggen."

»Maar gij wilt toch niet dat ik daarop wacht, edele heer; bovendien kan de zaak mislukken; dan heb ik toch al de moeite gedaan en al het gevaar geloopen."

»Gij niet alleen," hernam Vives, die bijna had laten merken dat ook hem zelf, gelijk we weten, een groot loon was toegezegd, mits — de onderneming gelukte. »Maar het is zoo. Ik zal u morgen de helf uitbetalen, het overige na een week. En nu ga heen."

Thans liet de dokter zich niet nog eens manen. Zoodra was hij niet verdwenen, of de generaal sprak tot den officier:

»Ik begreep u; we kunnen hem nog noodig hebben, en het *kan* altijd gevaarlijk zijn hem boos te maken. Maar nu dient bepaald wanneer we den aanslag zullen beproeven. De dokter heeft daarmee niet noodig."

»Toch zou ik hem als geleider wel mee willen hebben, hij is zeer slim."

»Nu goed dan; maar weet ge ook welke tijd de beste zou zijn?"

»Ik heb daarover gedacht," was het antwoord. »Over drie weken is er te Constanz een feestdag; het is, geloof ik, een Dankdag voor den oogst of iets van dien aard. In alle geval is het voor ons denkelijk een geschikte tijd, als we maar snel handelen. Want de meeste lieden zijn dan in de kerken; niemand denkt op zoo'n dag aan gevaar, te meer nog wijl ze vast gelooven, dat de keizer van alle plannen tegen de stad heeft afgezien, en volstrekt niet meer ontevreden is op de vrienden van de nieuwe leer te Constanz."

»Maar hoe komen ze aan die dwaze meening, die ons kostelijk te pas komt?" vroeg Vives.

»Wel," sprak de officier, »dat hebben wij aan den dokter te danken. Hij heeft dat praatje, terwijl hij zijn boekjes stond te verkoopen, onder de menschen weten te brengen. En zoo hoorde men het van drie, vier zijden te gelijk, en ieder gelooft het nu. Ik ben daarvan overtuigd, want in de herberg waar ik was, hoorde ik over allerlei praten en ook dikwijls daarover."

»Kostelijk," zei Vives, zich de handen wrijvend. »Ze zullen echter vreemd opzien, als ze bespeuren hoe het in waarheid is."

»Hoe eer hoe beter," hernam de officier. »Want vernemen ze dat eer wij komen, dan is onze kans verkeken. Wij moeten nu onzen slag slaan."

HOOGENBIRK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Knijpe (cl. Heerenveen), M. Wijnia te Nijemirdum. — Zuid-Beierland, C. Goote, cand. te Kampen.

AANGENOMEN: Geesteren-Gelselaar, J. Visser, cand. te Kampen.

BEDANKT: Lekkerkerk (Z.-H.), C. Steketee te Bolnes (gem. Ridderkerk.) — Leeuwarden, P. A. Sillevis Smit te Monster.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Kollumerzwaag, J. G. M. Andreae, cand. te Woudenberg. — Leerbroek en Middelkoop, A. van der Sluis te Neerlangbroek. — Harderwijk, D. Oringa te Wijckel. — Wemeldinge, F. J. Los te Bruchem en Kerkwijk. — Oppenhuizen c. a. (cl. IJlst), J. C. Klomp te Lunteren. — Domburg (cl. Middelburg), W. Voors te Kamperland (Ov.) — Aalsmeer, H. J. de Zwart te Ouderkerk aan den Amstel. — Aalten en Stavoren, H. Waardenburg te IJtens. — 's-Gravenland, H. Visscher te Zegveld c. a. — Oterleek, A. Stramrood te Oudkarspel. — Callantsoog, A. de Boer te Dirkshorn. — Zuidland, J. C. Beers te Hempens c. a. — Haringen (cl. Franeker), L. S. de Bruijn te Utrecht.

AANGENOMEN: Ahlsekerk, H. Schuttevaar te Ursum.

BEDANKT: Heukelum en Oudenhoorn, L. S. de Bruijn te Utrecht. — Hierden (cl. Harderwijk), D. Oringa te Wijckel (Fr.) — Ee, A. J. Montijn te Vriescheloo. — Schore en Vlake, A. Bechger te Hemmen. — Ramlwijk, C. F. S. Rutgers te Koudum. — Westerlee en Schildwolde, J. Busch Keiser J.Gz. te Dwingeloo. — Mastenbroek, W. Back te Tull (gem. Haaften). — IJlst, H. Vlasscher te Zegveld. — Gieterveen, G. Vossers te Schoonoord. — Ter Aar, H. C. Lamberts te Rijperkerk. — Gorinchem, C. J. Leenmans te Hoogeveen en K. W. Vethake te Overschie.

Geabonneerden op DE HERAUT worden beleefd verzocht, de abonnementsgelden over het kwartaal, geëindigd 30 Sept. j. l. ten bedrage van f 1.20, per postwissel over te maken aan de **Administratie.**

Op ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan bericht gezonden.

J. A. WORMSER,
Directeur-Uitgever.

Amsterdam, Oct. 1895.

Advertentiën.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
Prinsengracht bij de Prinsenstraat,
No. 157,
AMSTERDAM.

HEDEN IS VERSCHENEN
Wernerus Helmichius
DOOR
Dr. J. HANIA Pzn.
Prijs f 3.—.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer A. G. van Deth te Brussel *f* 185 (verbeterde opgave), door den heer H. de Vries Oosterveen, te Meppel *f* 64.75, door den heer B. Dijstra te Minnertsga *f* 8.50;

Aan Collecten: (Voor de Theol. Faculteit). van de Ger. kerk te Zeist *f* 11.20; van idem te Monster *f* 12.40; van idem te Baflo *f* 8.11; van idem te Winterswijk (1/2 coll.) *f* 12.96; van idem te Haarlem A *f* 13.71; van idem te Beverwijk A *f* 3.85; van idem te Barneveld *f* 17.—; van idem te Bunschoten A *f* 20.63 1/2; van idem te Knijpe *f* 1.27 1/2.

Aan Schenkingen:

Gevonden in de collecte (Ger. kerk) te Zeist *f* 2.50; door den heer Jan van Zanten te Zeist van Mej. W. M. te Leersum *f* 2.50; van de gez. Joustra te Sneek *f* 1.—; van de Wed. N. N. *f* 0.50.

Voor de Medische faculteit:

Van de gez. Joustra *f* 1.—.

Voor het Hospitium:

Van de gez. Joustra *f* 1.—.

Voor het Studiefonds:

Gevonden in de collecte (Ger. kerk) te Breukelen *f* 1,—; van de get. Joustra *f* 1.—.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

P. VAN EIJK.
Firma JOHANNES KRAMER & Co.,
DAM 15—17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIEN en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO 1/2 pCt onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, verscheen:
In de Schaduwe des Doods.
Meditatiën voor de Krankenkamer en bij het Sterfbed,
DOOR
Dr. A. KUYPER.
Prijs f 1.90. In stempelband f 2.40.

De Groninger Brandwaarborg-Maatschappij.
Directeuren te GRONINGEN:
M. BROUWER en F. DIJKSTERHUIS, Oude Boteringestraat K. 112.
Hoofdagent te Amsterdam:
L. VAN DER VLUGH, Keizersgracht bij de Leidschegracht 409.
Generaal-Agenten: J. GROENEVELD Fz. te Sneek, voor de Prov. Friesland.
L. VAN DUK Iz. te Meppel, „ „ „ Drenthe en Overijsel.
M. I. CHEVALLIER te Ermelo, „ „ „ Gelderland en Utrecht.
J. SCHIPPERS te Vlaardingen, „ „ „ Z.-Holland, Zeeland en N.-Brabant.
Rechtskundige Adviseurs: Mrs. HEEMSKERK en VAN LENNEP.
Advocaten en Procureurs te Amsterdam.
Solide personen met prima referentiën kunnen als Correspondenten in aanmerking komen.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, verscheen:
VOOR EEN DISTEL EEN MIRT.
Geestelijke overdenkingen bij den Heiligen Doop, het doen van Belijdenis en het toegaan tot het Heilig Avondmaal,
DOOR
Dr. A. KUYPER.
2de druk. — Volksuitgave.
Prijs f 0.60.
VOOR UITDEELINGEN (TEN DIENSTE VAN KERKERADEN enz.)
25 Ex. f 12.50; 50 Ex. f 22.50.
Van de groote (eerste) uitgave zijn nog enkele exemplaren verkrijgbaar à *f* 1.80; gebonden *f* 2.30.

EXCELSIOR.
Geïllustreerd Tijdschrift voor Neerlands Jongelingschap en Volk
ONDER REDACTIE VAN
A. J. HOOGENBIRK en J. A. WORMSER.
Prijs per jaargang (12 Nrs. à 16 pag. en 12 Nrs. à 8 pag.) f 3.50.
Inhoud van het No. van 12 September 1895: **De gave van den arme** (met plaat). — **Verwilderde blanken.** — **Jacobus Revius V.** — **Nog iets uit het leven van Engelands grootsten prediker.** — **Doodenakker** (poëzie). — **Uit het leven.**
Amsterdam. HÖVEKER & ZOON.

ENCYCLOPÆDIE
DER
Heilige Godgeleerdheid,
DOOR
Dr. A. KUYPER.
Drie Deelen, ingenaaid f 16.75; in drie halflederen banden f 21.25. (Losse banden per stuk f 1.—).
DE UITGEVER,
Amsterdam. J. A. WORMSER

ELECTRISCHE DRUKKERIJ, voorheen J. J. AREND & ZONEN.